

GPL 3, FRIHET OG RETTIGHETER

Ideen om fri programvare fikk for alvor vind i seilene da Richard Stallman etablerte Free Software Foundation i 1985. Sammen med Eben Moglen, professor i juss ved Columbia University, lagde han programvarelisensen som nå favner brorparten av all fri programvare, GPL (GNU General Public License).

Starten på fri programvare kom egentlig i 1983 med unnfangelsen av prosjektet GNU. GNU ("Gnu's Not Unix") og har som formål å skape et fritt Unix alternativ. Prosjektet er en del av Free Software Foundation og har frem til nå skapt en mengde fri programvare som brukes over hele verden, fra teksteditoren Emacs og grafikkprogrammet Gimp til kompilatoren GCC og skrivebordsmiljøet Gnome. En Linux-distribusjon inneholder mye programvare fra GNU. Uten GNU, ingen Linux.

Starten på fri programvare kom egentlig i 1983 med unnfangelsen av prosjektet GNU. GNU ("Gnu's Not Unix") og har som formål å skape et fritt Unix alternativ.

GPL-LISENSEN

GPL-lisensen ble skrevet for å dekke programvaren laget i GNU-prosjektet. Lisensen har oppnådd enorm popularitet langt utenfor dette prosjektet og benyttes i dag av selskaper som Red Hat, Novell, IBM, Intel, MySQL og HP. Lisensen setter brukeren i fokus ved å sikre fire friheter:

1. Å bruke programvaren slik du ønsker
2. Å kopiere programvaren og gi den videre til hvem du vil
3. Å studere hvordan programmet er bygget opp samt endre og forbedre det slik at det passer dine behov bedre
4. Å gi din forbedrede versjon videre til andre - så lenge også de får nytte de samme frihetene som deg

Versjon 1 av GPL kom i 1989 og representerte en samordning av lisenser som var skrevet spesifikt for de ulike GNU programmene.

Versjon 2 kom i 1991 og er den gjeldende versjonen av lisensen. Med versjon 2 kom i tillegg en variant av lisensen som er mindre restriktiv for de som utgir programvare. Med LGPL (Lesser GPL) kan leverandører lettere bruke programvarebiblioteker for egne, lukkede programmer.

Etterhvert som tiden har gått og utviklingen løpt, viser det seg at den gjeldende versjonen av GPL har enkelte mangler. Blant annet mangler den håndtering av programvarepatenter samt at den har hull som gjør det mulig å omgå lisensen i enkelte spesielle tilfeller. Enhver endring av GPL er dømt til å vekke reaksjoner. Vi snakker tross alt om en lisens som dekker mer enn 100.000 programvareprosjekter og som svært mange selskaper baserer sin forretningsmodell på.

GPL 3 og DRM

Et utkast til versjon 3 av GPL ble lagt frem i januar i år. Richard Stallman og Free Software Foundation har lagt opp til en 12 måneders offentlig høringsperiode. Og reaksjonene har kommet. Fra flere hold.

Linus Torvalds, skaperen av Linux, likte ikke de nye klausulene om DRM (Digital Rights Management, på norsk: Digitale RettighetsMekanismer). DRM er det som gjør det mulig å låse en DVD til bare å kunne spilles av på en type DVD-spillere. DRM er også grunnlaget for Apples iTunes der selskapet bestemmer på hvilken avspiller musikken kan benyttes, noe som har medført at Forbrukerrådet har gått hardt ut mot Apple.

DRM er også grunnlaget for Apples iTunes der selskapet bestemmer på hvilken avspiller musikken kan benyttes, noe som har medført at Forbrukerrådet har gått hardt ut mot Apple.

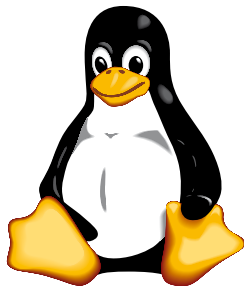
GPL 3 søker å bevare de fire friheter til tross for DRM. DRM kan nemlig benyttes til å begrense de fire frihetene som GPL gir. Et selskap kan for eksempel gjøre det umulig å kjøpe et modifisert program på et system.

Electronic Frontier Foundation (EFF) har kritisert bruken av DRM ved flere anledninger. Thomas Gramstad, lederen for den norske søsterorganisasjonen EFN (Elektronisk Forpost Norge) er blant de sterkeste kritikerne av DRM i Norge. Han mener at DRM er en form for rettighetstyveri fra kunder og brukere såvel som fra samfunnet. Lovbeskyttelse av DRM slik vi har fått med den nye Åndsverkloven av 2005 innebærer privat lovgivning. Private aktører gis anledning til å krenke rettighetene og interessene til ikke bare kunder og brukere, men også dem som skaper åndsverk, komponister, utøvere, forfattere, filmskaperne, programmere osv. Lovbeskyttelsen av DRM gir DRM-eierne anledning til å sette sine egne ønsker og regler over loven (f.eks. lover om forbrukervern, markedsføring, urimelige avtalevilkår osv.).

GPL OG LINUX

Generelt kan en si at GPL 3 vil i sterkere grad styrke og sikre de fire frihetene.

Linux-kjernen er lisensiert under GPL. Enhver modifikasjon eller tillegg til kjernen må dermed også lisensieres under GPL. Det betyr at det finnes tusenvis av utviklere som har lisensiert sin kode i Linux-kjernen under GPL versjon 2. Dersom lisensen til kjernen skulle endres, måtte alle disse tusener av utviklere enstemmig vedta en slik endring. Det sier seg selv at dette er praktisk umulig. Dette er et tveegget sverd. På den positive siden hindrer det effektivt at noen kan "kuppe" Linux, lukke koden og slippe det under en annen lisens. Samtidig gjør det en oppgradering av lisensen praktisk umulig.

For Richard Stallman er de fire frihetene viktigere enn hva Linus Torvalds måtte mene om DRM-klausulen.

Linux kunne hatt en lisensklause som tok høyde for endring ved å si at programvaren er lisensiert under GPL versjon 2 eller høyere. Men Linux inneholder ingen slik lisensklause og er dermed låst til versjon 2.

Linus Torvalds' kritikk av utkastet til versjon 3 har uansett ingen praktisk virkning for hans eget prosjekt. For Richard Stallman er de fire frihetene viktigere enn hva Linus Torvalds måtte mene om DRM-klausulen.

Alle synspunkter om utkastet vurderes fortløpende. Det finnes mange som ikke ønsker en endring. Det finnes monopolister som skulle ønske at GPL gikk en stille død i møte. GPL 3 vil uansett bli den gjeldende versjonen i 2007. Det foregår en intens debatt rundt GPL 3. Nettstedet Slashdot har et våkent øye på diskusjonen og rapportere endringer i utkastene fortløpende.

Linker

Seneste utkast til GPL 3: <http://gplv3.fsf.org/gpl-draft-2006-07-27.html>

Free Software Foundation: <http://www.fsf.org/>

GNU-prosjektet: <http://www.gnu.org/>

Electronic Frontier Foundation: <http://www.eff.org/>

Elektronisk Forpost Norge: <http://www.efn.no/>

EFF/EFN om DRM: <http://www.eff.org/IP/DRM/> <http://efn.no/drm.html>

Forbrukerrådet om iTunes: <http://forbrukerportalen.no/Artikler/2006/1149497597.53>

